

İnsan Hakları Açısından Mahremiyet Kavramı Ve Hastanın Kişisel Verilerinin Mahremiyeti

Ömer GEDİK

(Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

Tüm gözlerden uzak, yalnız kalma ve tek başına olma isteği mahremiyet kavramının ortaya çıkmasını sağlayan insan dürtüsüdür. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu dürtünün korunması önceki yüzyıllara oranla günümüzde oldukça güçleşmiştir. Zira teknolojinin gelişimi gündelik yaşamımızı oldukça etkilerken aynı zamanda kişisel bilgilere de diğer insanların kolayca ulaşmasını mümkün kılmıştır. Kişilere ait tıbbi verilerde bu bilgilerin önemli bir parçasını oluşturur.

Mahremiyet duygusu ve günümüzde kişisel bilgilere çok daha kolay ulaşılabilmesi imkanı önemli bir hakkın doğumuna yol açmıştır. Mahremiyet hakkı (The Right to Privacy), günümüzde gerek uluslararası hukukta gerekse de iç hukukta güvence altına alınmıştır. BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 17. maddesi mahremiyet hakkını düzenlemektedir. Benzer şekilde İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi kişisel mahremiyetin korunabilmesi amacıyla özel yaşamın gizliliğini temel insan hakkı olarak kabul ederek kişisel verilerin korunmasına vurgu yapmaktadır. 1982 Anayasa'nın Temel Hak ve Özgürlükler başlığı altında toplanan kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı, kişi hürriyeti ve güvenliği, özel hayatın gizliliği ve korunması başlıklı maddeleri de kişisel verilerin korunmasıyla, dolayısıyla mahremiyet hakkıyla bağlantılıdır.

Kişisel veri (personel data), kişiye ait, kişinin diğer kişilerden ayrı bir birey oluşundan kaynaklı ve ancak ona özgü her türlü bilgiye denir. Kişisel verilerin bir kısmı günümüzde bilişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte kişinin kamu otoritesinden veya özel kişiler tarafından yerine getirilen kamusal hizmet alımını kolaylaştıran bilgileridir. Sağlık alanında elde edilen, depolanan ve sonrasında kullanılan bilgiler de bunların önemli kısmını oluşturur. Zira elektronik alandaki gelişmeler hasta hekim arasındaki ilişkiyi tek boyutlu olmaktan çıkarmış, bir takım bilgilerin uzun süreli saklanabilir ve kullanılabilir hale getirmiştir. Bu bilgiler hastaların kişisel verileridir ve hastaların mahremiyet hakkı çerçevesinde güvence altına alınmalıdır.

Sunumda ilk önce mahremiyet kavramı çerçevesinde mahremiyet hakkı, sonrasında, mahremiyet kavramının hastaların kişisel verisiyle ilişkisi incelenerek, uluslararası ve iç hukuktaki yansımaları ele alınacaktır.